

מסורת הש"ס

(א) סנהדרין טו, ב (ג) [מס' שמחות פ"ב, א] [בערוך ערך עמד גורם ומטב, ד] [לעיל כא:]; (א) [לעיל טו, ב'ב צג:]; (ו) גיטין מ, א [לעיל טו, א] [נמלחמ' לזכר רשות הרבים מפקי' מבי' לבית מ"ר, מ"ו]; (ז) [מ"ר מוס' לעיל ע"ד ד"ה מודה];

תורה אור השלם

1. הנה"ח מטלמלך טלמלך גבר ונעטר עטתו.

ישיעה כב ז

גליון הש"ס

תוס' ד"ה והוא וכו' לא קאי אתרומה. ע"י עירובין דף נט ע"א מוס' ד"ה אפילו עבד:

הגהות הב"ח

(א) גמ' כפר קטן ידון כמבוי מ"י: (ב) שם נגודי מנגדין כ"ל וזבית ממי נמחק: (ג) תוס' ד"ה כפר קטן ידון כמבוי וטעמא: (ד) ד"ה אלו כ"י בדפוס המדיר מן ראיה קצוה לה:

מוסף רש"י

בית הפרס. הוא שדה שמתרס בה קבר דמתן (אבלות פ"ו מ"א) פירוש: אל הקבר הכי וכו' עושה בית הפרס מל' מענה מלה אמר, וגזר רבנן שמה כמתה מתרסה אל העצמות ופירמין חלוצי המענה ויש חלון עטס כשעורה ויעברו ויפיקו, ועטס כשעורה מומחה כמעט ונעטס דהיינו היסט (פסחים צב: וכו"ז ב"ב ברכות יט) ואוקי' רבנן כל כניעות הקבר מלה אמר כספק טומאה (נדה ו:). וע"י קטון כהנא: בית הפרס, מל' מענה חל' אחר של מלה אמר (מ"ק ה): אלו: לשון דבר שצור ופוחלע על שם שפסוקים בתולדות נישואין. דרוב רוב נשים שנעטס שנישאת לנעל, בתולות כן (רשב"ם ב"ב צב:).

תוספות ר"ד

ת"ש המגרש את אשתו לא נחשב בשכונתה. פי' לפי שמכרת ברמיוותו ובקריעותו ושמא יבואו לידי עבירה. ואם היה כחן לא תדור עמו כמבוי. פי' שמא יבוא עליה וכהן אסור בגרושה [אם היה כפר קטן] זה היה מעשה ואמרו כפר קטן נידון בשכונה: איבע"י להו מי נדחה בפני מי ת"ש דרנתיא היא נדחת מפני והוא אינו נדחה מפניה. ואם היתה חצר שלה נדחת מפניה איבע"י להו היתה חצר של שניה מהו. ת"ש היא נדחת מפניה דטלמלך דגברא קשה מדאיתתא: ת"ד ליה מנהג בנכסי אביה. פי' שחיתו חתונה שתי ביה נכסי מלוג ובהן שגירש את אשתו מיירי ה"ו אינה נפרעת א"י של. ע"י א"י של ולא ע"י עצה שלא יתקרב דבריהם. א"י ששת כ"י ד"ס לקמן לא מודקדין להו. ר"ס אמר שמותי משמתין להו

האשה שנתארמלה

ואם היה כהן. אפילו לא ניסת: לא תדור עמו **במבוי**. שמה יצא עליה וכהן אסור בגרושה אבל ישראל כל זמן שלא ניסת תדור בשכונתו: **ואמר רב גרס**. ומהאי קרא שמעינן לה: **לוא הימנה**. בהיותה תחתיו: **בנכסי אביה**. שהיו שגירש את אשתו קא מיירי: **אינה נפרעת**. הימנו ע"י עצמה שלא יקרבו **בדברים: צאלל רבתי**. מסכתא היא וקורין אותה שמחות. וזו היא משנה ראשונה שלה הגוסס הרי הוא כמי לכל דבריו: **ארום וארוספו**. כהן היה: **והאמר רב נחמן סנה צאלל רבתי**. דמן האירוסין נפרעת על ידי עצמה: **דגייסי כהדדי**. מכירין זה את זה ברמזות וקריעות. בלע"ז פרויז"ץ: **בתנאי' זה כספ ידו של אצל**. ומקיימין השטר על פיו אע"פ שמת אציו צדוד זה קטן: **שיאלם צהיטומא**. והוא סימן שניסת בתולה וכתובתה מאלים כדלמרינן צירש פירקין: **יולא מבי' הספר**. כשהיינו למדין מינוקות צבית רבן. וצכולה מפרש טעמא בגמרא: **אלל אין נאמנין כו'**. דלפוקי ממונה הוא ובעינן עדות מעלייתא. וכתובה היינו טעמא דרוב נשים בתולות נישאות: **טעמד ומספר**. מקום ה"ו כאל' להספד מתיו כשמולינן צבית קצרות שלו ולעשות שם מעמדות ומושבות

שהיו עושין שצעה למת: **רבי יוחנן בן זרובא אומר נאמנים** לא גרסינן ליה צמתין אלא צהייתא [ע"ז] ולא אדרכי מעמד ומספד קאי: **גמ' דשיני' צביס**. ונמן עיינו שטונות צכת יד אציו: **קיום שטרות מדרבנן**. דמדלורייתא לא בעינן קיום דלמר ר"ל (לעיל דף יח:). עדים החמומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן **בצ"ד: הימנוהו רבנן דרזננן**. דצבר שהוא מדבריהם האמינו ואין זה עוקר דבר מן הסוהר הס אמרו והס אמרו הס הנריכו קיום העדות והס הכשירו צו את אלו: **גלוי מנאף צעלמא הוא**. כלומר איך הדבר נעשה עדות אלא לפרסם שיאל' הדן לאור בלא גמולא אפוטרופוס

עמנו על הגורן והמקום הזה בית הפרס ועד כאן היינו באין בשבת אבל אין אדם נאמן לומר דרך היה לפלוני במקום הזה מעמד^א ומספד היה לפלוני במקום הזה: **גמ' אמר רב הונא בריה דרב יהושע** והוא שיש גדול עמו וצריכא דאי אשמעינן אביו משום דשכיח גביה אבל רבו לא ואי אשמעינן רבו משום דאית ליה אימתיה דרביה אבל אביו לא ואי אשמעינן הני תרתי אביו דשכיח גביה ורבו דאית ליה אימתיה אבל אחיו דלית ליה לא הא ולא הא אימא לא קמ"ל כיון דקיום שטרות מדרבנן הימנוהו רבנן בדרבנן: **יזכור הייתי בפלוגית שיצאה בהינומא וראשה פרוע: מאי טעמא** כיוון דרוב נשים בתולות נישאות גלוי מלחא בעלמא הוא: **ישוהיה איש פלוני יוצא מבית הספר לטבול לאכול בתרומה: ודלמא עבד כהן הוא מסייע ליה לר' יהושע בן לוי דאמר ר' יהושע בן לוי** אסור לאדם שילמד את עבדו תורה ולא והתניא ^איולה הימנו רבו או שעשאו רבו אפוטרופוס

דצין וקשה לרבינו יתכן דצפ' נושאין על האנוסה (יבמות דף נט: ושם) מפרש הש"ס הא דאין חולקין תרומה לעבד משום דלמא אמי לאסוקיה ליוחסין מה כריך להאי טעמא הוה ליה למימר דאין חולקין אפי' אין מעלין שמה ישאל גס אחר שיתחרר כדפריך הכא הש"ס וכן מפרש התם הש"ס דאין חולקין לאשה צלה צעלה משום גרושה ומאי טעמא נמי דמאן דלמר חולקין וי"ל דלא שכיחא כולי האי שישאל תרומה אחר שיתחרר לא צמורת עבד ולא צמורת כהן כי ירא פן יצדקוהו ויפצור שהוא עבד ויזילו עליו קול עזבות ולא חיישינן נמי פן ימכרנו רבו לישאל וישאל תרומה שהרי מונומיו על רבו ואין אדם מונוא ולא לו וכולי האי לא חיישינן כמי שישאל רבו או רבו ישראל אפי' נדחה רבו

פרק שני כתובות

ואם היה כהן לא תדור עמו במבוי (א). דכיון דפנויה היא קיל ליה אבל אם נישאת אין כריך להחמיק אלא כרי שטונה דהיינו ג' צמים כדלמרינן בסוף פרק קמא דע"ז (דף כא). דכיון דנישאת חמירא ליה אפי' וטעמא לפי שאין בני אדם מאזין שם ורגיל יותר לצא אצלה ודווקא כפר קטן אבל כפר צינוני לא: **רב הונא אמר** נגודי מנגדינן אהו. נראה לר"ת דלרז הונא נמי משמתינן וגם מנגדין שכל אחד מממיר מצדדיו ואם הוא אומר דנגדינן ליה צלא שמתא הוה מיקל טפי כדלמרינן צמועד קטן (דף יז). וצפרק מקום שנהגו (פסחים צג). צמעדא כי מחזיז לורצא מרבנן מימנו אנגידא ולא מימנו אשמחא: **אצל נאמנין אהעיד בגודלן מה שראו בקושנן**. משמע דאוקי' לא מהימן אפילו דרזננן דמקו' לה בגמרא צמרומה דרבנן קשה לרבי"א דלמר צפ"ק דפסחים (דף ד: ושם) דנאמנים על צדיק חמך אפי' נשים ועצדים וקטנים ופרץ מידי משאח אית צהו וטעמי הוילי וצדיק חמך דרבנן הימנוהו רבנן דרזננן וי"ל דהתם היינו טעמא משום דצדיקת חמך הוא צידו לכן נאמן אפילו קטן דרזננן אבל קשה דהיכא צידו אפי' דלאורייתא אשה מהימנא דצפרק המדיר (לקמן דף עב. ושם) חנן (ו) וקולה לה חלה וצניקור מעשים צכל יוס שאנו סומכין עליהן וי"ל דצירושלמי מפרש דצדיקת חמך הוא טורח ונשים עצלניות הן ולהכי אי לאו דצדיקת חמך דרבנן לא הוו מהימני:

והוא שיש גדול עמו. ר"ל קאי אחרומה דצמרומה סגי צא' כיון דאין מעלין מצמרומה דרבנן ליוחסין ולהכי מוקי לה צמרומה דרבנן דצמרומה דלאורייתא כיון דסבר מנא דידן דמעלין מנמה ליוחסין כדלמרינן לקמן אינו נאמן אפי' יש גדול עמו הלכך צמרומה סגי צאיהו לחודה וכל היכא דבעינן תרי מדרבנן סגי צהוה ואחר: **כ"י' שטרות דרבנן**. מימא כיון דמדלאורייתא אפילו אין עדים שיכירו חתימת העדים השטר כשר א"כ כל אדם שירצה יזיק ויכתוב ויחמוס מה שירצה ויגצה ממנו מודה שכתבו וטוען שהוא פרוע וקסבר האי מנא דמודה צשטר שכתבו לריך לקיימו והאי קיום הוה ודאי מדרבנן אפי' נמי כגון שנתקיים משדה אחת או משתי שדות ויולא מתחת ידי עצמו דלמר לעיל (דף ב:) דחיישינן שמה יזיק ומינה צריש גיטין (דף ג. ושם) מוכח דאפילו היכא דאין מכירין הסתמיה כלל הוה מדלאורייתא כמי שנחקרה עדותן צצ"ד:

ודלמא עבד כהן הוה. פי' ועכשיו נשתחרר וטולל שלא ימכרוהו וימכרוהו. ואין זה עוקר דבר מן התורה אלא הם אמרו והם אמרו. הם הצריכו עדות והם הכשירו בו אלו ודוקא באלו שהוה רגיל בהן הוא נאמן אבל על כתב נכרים אינו נאמן להעיד על ראיות קטנותו דלילמא לא קום ליה שפיר ואפילו אמר אני ראיתי כשחתם בשטר או אין ראיתי הקטן עדות דה שאמר כי אני מכיר בחתימתו ודוקא הקרוב מעיד על חתימת הקרוב ואין זה גונע בעדותו שאין מגיע לקרובי שום הנאה והפסד אלא למלוה ולולה מניעים. אבל אם היו העדים קרובים למלוה או ללוה או שהי' שניהם קרובים וי"ז אין נאמן להעיד על חתימתו שאין חייבים ממך פ"פ קרובים. ואע"ז דקיום שטרות דרבנן ראית קטן הוא וההשירו בהן חבמים. אבל לא עדות קרובים: **זכור הייתי זכר** מיט' כ"י דרוב נשים בתולות נישאות גלוי מלחא בעלמא הוא לברר הדבר. פי' אצ"ג דבמיד דממוא לאו מהימן דלאו עליה בלחוד סמכי אלע על הורב. וה"ה דבעינן שום הכא והוא שיש גדול עמו שפיר

עין משפט נר מצוה

קידא א ב ג מ"י פ"א מהל' אסורי ציאה הלכה כו סנה לאוין קמ טו"ע אה"ע סימן ו ספיק' ו אומן קיט ספיק' יא: קיט ד מ"י שם טו"ע שם ס' קיט ס"ח: קב ה ו מ"י שם טו"ע שם ספיק' ט: קבא ז ח מ"י שם טו"ע שם ס' ספיק' י: קבב ט ז מ"י פ"ו מהל' עדות הלכ' א ופ"ד הלכה ג סנה לאוין רטו טו"ע ח"מ ס' לה ספיק' ד ו וס' מ ספ"י ח וצבר אלפס עד צימנות פ"ג דף יא ע"ב: קבג ב מ"י פ"ו מהל' אשות הלכה כה סנה עשין מת טו"ע אה"ע ס' לו ספיק' טו: קבד ל מ"י פ"כ מהל' אסורי ציאה הלכ' טו טו"ע שם ס' ג' ספיק' ה: קבה מ מ"י פ"ח מהל' עצדים הלכה יח טו"ע שם י"ד ס' רסו ספיק' ע"א: קבז ב מ"י שם הלכה יז טו"ע שם ספיק' ע:

לעזי רש"י

פרויז"ץ [פרובינץ]. מכיר קרוב.

תוספות ר"ד (המשך)

שמתו בעוד זה קטן. שנמצא שמעיד עכשיו כשהוא גדול על ראיתו קטנותו נאמן הוא משום דקיום שטרות דרבנן. זכור אני באשתי פי' שיצאת בהינומא וראשה פרוע פי' והוא סימן שנשאת בתולה וכתובתה מאתים כדלמרינן בריש פירקין. ושהיה איש פ' ויצא מבית הספר לטבול לתרומתו ושהיה חולק עמנו אבל זה כתב חבירי מודו בית הפרס אבל אינו נאמן לומר דרך ה' לאיש פלוני במקום הזה טעמד ומספר ה"י לפלוני במקום הזה. פי' דאפוקי ממונא הוא ובע"י עדות מעלייתא והיינו טעמא דכתובה דרוב נשים בתולות נישאות: אמר ר"ה ברי' דר"י והוא שיש גדול עמו. פי' דשני עדים צריך להעיד על חתימתו שיהא שלהן כדאמר לעיל דע"כ לא פליגי רבנן עלי' דר' אלא ב"א' זה חבירי אבל זה כתב חבירי מודו רבנן דבעינן שנים עדים על כל חתימת החתימה והכא אמר ר"ה דוקא ראית קטן א' הכשירו ולא ראית שני קטנים שהיו שניהם מעידין בגודלן על מה שראו בקוטנן אין נאמנים אלא בע"י שיהא א' גדול מעיד על ראיתו קטנותו. וצריכא דאי אשמעינן אביו משום דשכיח גבי' פי' ונתון עינו בקטנותו מכחב די אביו אבל רבו אימא לא ואי אשמעינן רבו משום דאית ליה אימתיה דרביה אבל אביו אימא לא ואי אשמעינן הני תרתי אביו משום דשכיח גבי' ורבו משום דא"ל אימתיה אבל אחיו דלא הא ולא הא אימא לא קמ"ל כיון דקיום שטרות דרבנן. פי' דמלאורייתא לא בעי קיום דאר"ל עדים החתומים ע"ה נעשה כמי שנחקרה עדותן בכ"י הימנוהו רבנן בדרבנן

פי' דברר שהוא מדבריהם האמינוהו. ואין זה עוקר דבר מן התורה אלא הם אמרו והם אמרו. הם הצריכו עדות והם הכשירו בו אלו ודוקא באלו שהוה רגיל בהן הוא נאמן אבל על כתב נכרים אינו נאמן להעיד על ראיות קטנותו דלילמא לא קום ליה שפיר ואפילו אמר אני ראיתי כשחתם בשטר או אין ראיתי הקטן עדות דה שאמר כי אני מכיר בחתימתו ודוקא הקרוב מעיד על חתימת הקרוב ואין זה גונע בעדותו שאין מגיע לקרובי שום הנאה והפסד אלא למלוה ולולה מניעים. אבל אם היו העדים קרובים למלוה או ללוה או שהי' שניהם קרובים וי"ז אין נאמן להעיד על חתימתו שאין חייבים ממך פ"פ קרובים. ואע"ז דקיום שטרות דרבנן ראית קטן הוא וההשירו בהן חבמים. אבל לא עדות קרובים: **זכור הייתי זכר** מיט' כ"י דרוב נשים בתולות נישאות גלוי מלחא בעלמא הוא לברר הדבר. פי' אצ"ג דבמיד דממוא לאו מהימן דלאו עליה בלחוד סמכי אלע על הורב. וה"ה דבעינן שום הכא והוא שיש גדול עמו שפיר